



Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Geloof

Een columnist van de Volkskrant had Pasen 2008 uitverkoren om de wederopstanding van marktwerking te verkondigen, tegen beter weten in. De pro-marktstemming in den lande is omgeslagen, en het is nu *bon ton* om anti-markt te zijn. De anti-markthouding levert ook bijval op van het lekenpubliek dat de gevolgen van het grootste naoorlogse experiment mocht ondergaan: de verkoop van staatsbedrijven, het liberaliseren van overheidsdiensten, de introductie van marktwerking waar de markt zich nooit eerder had vertoond. Maar zoals bij elke tweespalt is het grootste slachtoffer de nuance.

Economen laten zich voorstaan op hun geloof in de werking van de markt, hun vertrouwen in de almachtige staat of hun overtuiging dat de praktijk zich nooit houdt aan de leer. De bevindingen worden overtuigingen, en de overtuigingen worden geloven die vervolgens *en masse* worden gepredikt in de academische gemeenten. In de onderscheiding van de overtuigingen is geen plaats voor de nuance, en daarmee is het pad geëffend om de afvalligen te bestoken, zwart te maken, de mond te snoeren.

Een columnist van de Volkskrant had Pasen 2008 uitverkoren om de nuance te zoeken en daarmee de brug te slaan tussen voorstanders en tegenstanders van marktwerking, maar raakte zichzelf kwijt in de retoriek. Om het gelijk te bewijzen wijzen we graag op onze autoriteiten, of dit nu Adam Smith of Karl Marx of de directeur van het Planbureau is. Maar autoriteiten bewijzen geen gelijk; autoriteiten vertegenwoordigen iets maar weten het ook niet altijd zeker. Of het stimuleren van concurrentie in het belang is van de consument nemen we ook graag aan, maar vanzelfsprekend is het niet.

Een columnist van de Volkskrant had Pasen 2008 ook uitverkoren om de EZ-studie *Onderzoek marktwerkingsbeleid* tot canon te verheffen. In de column werd de conclusie van deze EZ-studie nog eens uiteengezet: "Op basis van de ontwikkelingen in de luchtvaart, de telecom, de post, de energiesector,

het spoorgoederenvervoer, de bussen, de curatieve zorg, de reïntegratiediensten, de kinderopvang, het taxivervoer en het notariaat, luidt de conclusie: 'Uit het onderzoek blijkt dat de consument meer keuzevrijheid heeft gekregen, dat de doelmatigheid is gestegen en dat de toegankelijkheid gelijk is gebleven.' "(de Volkskrant, 26 maart 2008). Nog afgezien van het feit dat de passage "Uit het onderzoek blijkt ..." niet in de studie terug te vinden is, geven de beschikbare feiten toch een genuanceerder algemeen beeld. Een kleine selectie: "Bij 3 sectoren, de zorginkoopmarkt, kinderopvang, en taxi, is sprake van een knelpunt in het functioneren van de vraagzijde. Bij de zorginkoopmarkt heeft dat betrekking op het feit dat de zorginkopers (de zorgverzekeraars) onvoldoende oog hebben voor kwaliteitsverschillen en nog vrijwel alle zorgaanbieders contracteren." "Met name bij de straattaxi's is de keuzevrijheid voor consumenten nog zeer gering: in de grote steden wordt de klant nog steeds geacht in de voorste taxi in te stappen. Ondanks een gewijzigde marktstructuur is het marktgedrag hier feitelijk nog niet veranderd." "In 2000 heeft OCFEB (1998) onderzocht in hoeverre de verzelfstandiging en privatisering tot lagere kosten bij de postverschaffing, met andere woorden efficiëntiewinst, heeft geleid. Zij concluderen dat het bedrijf met name vóór de feitelijke verzelfstandiging kostenefficiënter is geworden en dat van 1989 tot 1998 zij minder efficiënt is geworden, gemeten naar kosten per eenheid vervoerd poststuk" (*Onderzoek marktwerkingsbeleid*).

Een columnist van de Volkskrant had Pasen 2008 uitverkoren om zich te ontdoen van de "anti-markt-maffia" en het "anti-marktgebral" maar een week later vloeit het wijwater ruimschoots door de wijn. In de verwaterde versie van marktwerking gaat het om "de zoektocht naar de beste ordening van sectoren: publieke belangen borgen, en binnen die randvoorwaarden zo veel mogelijk efficiëntie afdwingen" (de Volkskrant, 31 maart 2008). Dit standpunt is te prijzen. Hoewel men stelt dat zonder geloof niemand welvaart, is de welvaart meer gebaat met het zoeken naar een economisch optimum, waarbij men niet gehinderd wordt door marktdogma's. Hierbij is het zelfs verstandig om de zin, en onzin, van marktwerkingsbeleid altijd onder ogen te willen zien. Zoals EZ zichzelf relateert: "Het is niet mogelijk om een causale relatie te leggen tussen het marktwerkingsbeleid en de beschreven ontwikkelingen" (*Onderzoek marktwerkingsbeleid*). Bij een dergelijk attitude is pro of contra marktbelijdenis niet zo'n zinvolle bezigheid, maar zal het neerkomen op die ene welvaartsvraag waar we het allemaal voor doen: wordt iedereen er beter van?